

شانۆی «نو» یابانی (سیبهری جهنگاوه)

د. صالح ساعد
و/م. پهروه

«سبهری کهن سهماکه ری «نو» چۆن له بازنه ی بیده نگییه کی کپوخامۆشدا دیت، ههوا وهستاوه هیچ شتیکی جوولیه پی ناکات، ته نیا چهند دهنگیکی لاوازی موسیقارنه کان نه بیته و ئه شوینه ی که کهوتوته نیوان بینه رو شانۆ، به دهنگانوهی دهنگیکی رهسهن گهرم بوته وه سهماکه ریش له کاتی سهماکردنا، بی دهنگییه کی له دوروبه ری خویدا دروست کردوه.. له ومختی سهماکردنیشدا

دهبین کات به دوا دهکوهی بۆ ئه وهی دهرهت له شوین وه ریگریته.

له شوینه تهسکهش که سهمای تیا دا دهکات،

دهبین له نیوان ئیره وه ئه ویدا جیگورکی دهکا،

له نیوان ئه م جیهانه و جیهانگی تر دا...»

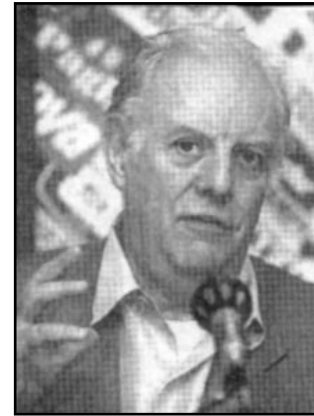
شیرعی: راسموسن

له گه ل ئه وه شدا ناکری له گه ل دهقه کانی شانۆدا به شپه وه کی ئاسایی مامه له بکه یین (وهک دهقی درامایی خاوهن مۆرکی ئه ده بیانه، به لام ده توانریت به وهی کۆمه لیک ئه کته ره وه نمایش بکریته).

بۆیه لیره دا خۆمان به پله ی یه که م له به رامبه ر شانۆیه کی ئیحاتانه ی- جوولده دار ده بینینه وه، چونکه شانۆی «نو» شپه وه کی درامایی هیمن و نهرم و نیانییه وه... پشتی به بونیادیکی بنجینه یی جیگیر به ستوه و پابه نده به گپرا نه وه ی یهک جوژی تاییه ت که به هۆبه وه کاراکته ری رۆحیانه له سه ر ته خته ی شانۆ زیندوو ده کریته وه، ئه م کاراکته رانه ش رهنگه شه ی تانه کان، یان رۆحی ئافره ته بی ههسته کان، یان رۆحی مردوو ده کان بیته.. لیره داو له گه ل جیگیر بوونی بونیادو ساده یی و قوولی ناوه رۆکی گۆراودا سه ره ری، یان زالبوونی وشه و کرداری شانۆیی پاشه کشی ده کاو بواریش له به رده م کارکردنی وینه دا ده کریته وه و ئه میش ده بی به شپه وه یه که له شپه وه کان، هه لگری چه ندین ناوه رۆک، یان چوار چپه وه ی بی کۆتایی بیته..

گومانی تیدانییه له کیشوه ری ئاسیادا زۆر شتی شاراوه و نادیار ههن، وهک کۆسپ و له مپه ر وان له به رده م ئاشنا بوومان سه باره ت به جوو شپه وه شانۆیه رۆشه لاتییه کلاسیکیه کان، له وان هه ش «ئۆپیرای په کیل، یان شانۆکانی هیندو باشووری رۆشه لاتی ئاسیادو، شانۆی یابانییه به هه ردوو جوو سه ره کییه که یه وه «نو+ کابوکی»، چ له رووی شپه وه هونه رییه که یه وه که ئه شوینه پشتی پی ده به ستان، یان له رووی فه لسه فه ئیستاتیکیه که یه وه پیکه یینه ری ئه و زه مینه یه له رووی دروست بووه.

هه رچه نده بنجینه ی شانۆی «نو» له سه ر بنجینه ی شانۆی ئایینی دامه زراوه و بیروباوه ره که ش له (زه نی بوداییه وه) وه رگیراوه، ئه مه و سه رباری به ریبه که وتنی له گه ل باوه ره هاوشپه وه کانی تری وهک شامانییه و باوه ری شه نتۆدا، لیره دا ناتوانین به ته واوه تی پی له سه ر ئه وه دا بگرین و بلتین ئیسه له به رامبه ر شانۆیه کی ئایینی ته واوداین و به رووی ژبانی دنیا ییدا داخراوه و، ته نیا بۆ خزمه تکردنی ئه و باوه ره، یان یه کیکی تر به سیفه تیکی ره هایی ته رخان کراوه.

داريؤفؤ

رؤژه لاتى پى ناسراوه، به ئەكتهره كانيشه وه له گرفتى جووت بوون، يان جيا بوونه وه، ياخود لاسايى كردنه وه به دوور كهوتوتنه وه له نىوان ئەو ئەكتهره وه ئەو كاراكتهره ي كه ده نيوتىت، يان رايى دهكات- ههروه كو ئەوه ي كه له شانۆى رۆژئاواشدا ناسراوه، يان په يره وى ليكراوه- ئەو له مه دا به يه كجارى سيماي گه وهه رى، واته سيماي جيا بوونه وه رەت ناكاته وه.

كه واته دژ به به كبوون، يان جووتىنى و دوو فاقى، لپه ردا له سه ر دللى ئەو پي كهاته يه كگرتووه دا سه رپا ده كريت، يان ده بيت، ئەو گري تانه توندو تۆله ي كه له نىوان هونه رو- به تاييه تيش هونه ره كاني سه ما و جووله- فيكري تاييني رۆژه لاتى تيدا هه به، ئەوه به كه مۆركى، يان شپوه ي ليك جيا كردنه وه ي ديارده گه راييانه داده مه زرتىت، به تاييه تيش ئەوه ي كه پي سه وندي به بي سه ركه ي شانۆى رۆژه لاتى و بنيا تانه وه كه به وه هه به. ئەو شانۆ سه ما ئامپزانە ي كه پشت به ته كنيكي گوزارشت كه رانه ي جه سته ي پروت ده به ستي ت، له هه مان كاتدا شپوازتيكه له شپوازە كاني په روه رده ي رۆحى و تايينيانه، كه جه سته ي تيدا به كاردىت بۆ ئاشكر كردنى حاله ته كان، يان ده رخستنى رۆح و ئازاره كاني، ئەو كاره هه روه كو سه ما كردنى (حال گرتنى) سو فى و ده رو تيشه ناسراوه كاني لاي خۆمان وايه.

كه و ابو لۆژي ك، يان ياساى هونه رى جوولتپه ر لپه ردا هه مان لۆژيكي ناسراوى ئەو هونه رانه يه كه له رۆژه لاتدا هه به و له هونه رى و تپه گرتنى ئيسلاميدا شارە زاي بووين، له و باره به وه (د. عفيف بهنسي) ده لى ت: «ويده چي ت ئەم جو ره هونه ره بۆ ئاشكر كردنى گه وهه رى خود بيت و ده بي په رده له سه ر رووى ئەوه ش هه لمالين كه بۆ مرفؤ هه رچى نمايشاوى و هه ستيارانه يه تيايدا وازى لى به ني ت». واته به كار هيتانى جه سته لپه ردا له به ر ئەوه به كه لپى رزگار بيت، يان نه يه لى ت، ئەمه ش به مه به ستي ئەوه نييه كه نمايش بكرى ت، هه روه كو ئەوه ي كه ئىستا له شانۆى رۆژئاوا دا هه به و با وه.

سه ره راي سه روشتى ئەو جيا وازييه گه وهه ربيانه ي كه نيوان شانۆكاره كان جيا ده كاته وه، چونكه لپه ردا راستييه كه ي ئەوه به كه هه و ل ده ده بين جيا كار بيه ك- گه ر تيور يانه ش بيت- له نيوان شانۆى درامايى و هونه ره كاني ترى گوزارشت كه ردا، له وان هه ش هونه ره گوزارشت چي به جووله بي و سه ماييه كان، له و حاله ته دا ئيمه دابونه ريتيكي په رشوبلا و هه له به كي ئالوگؤر پي كرا و ده گرينه به ر كه له ئەو روپاييه كانه وه بۆمان گواسترا وه ته وه، به هۆى رپگه و مي تۆده ره خنه بيه كانه وه، كه واته جيا كاري، يان جيا وازى له نيوان سه ما و شانۆدا كاري كه و تاييه ت بو وه به شانۆى رۆژئاوا، كه ئەميش جيا وازييه كه و برىنى قو و ل ئاشكر ده كات، واته ئاشكر كردنى ئەو نار تيكييه له و كه له بو وه ي كه سه ر كيشى ده كات به ر اكي ش كردنى ئەكته ر بۆ ئەوه ي نكو لى له جه سته ي خۆى بكات و، پالى ش به

«هه ر هه نگو ويكي پى و هه ر ئامازه به كي ده ست، به وردى مامه له ي له گه لدا كرا وه و نه خشه شى بۆ كي تى سه راره. ئينجا ئەكته ر- لپه ردا- به جووله و ئاو ردا نه وه كاني ده ناسرى ت له گه ل ها وسه نكي سه ر كه و تو وانه و ته وا دا... رۆيشتنى هه نگو ويك مانا ي وايه قو نا غيكي ته وا... به رز كردنه وه ي ده ست مانا ي وايه گريان... كه مه ترى ن ئاو ردا نه وه به سه ر مانا ي جو رتيك له رەت كردنه وه و نكو لى كردن ده گه به ني ت...».

كه واته رۆحانيه ت (زمانى هيمما) يه و... سي تبه ريش (كه گونجا و بيت له گه ل حاله تى تي رامانى قو و لدا).. توندو تي ريش له جوان كاريدا (كه ها و ته ريبى په رنسي به كاني سوار چاكي بيت و ناسرا و يشه به بۆ شيدؤ) دابونه ريت و هونه ره كاني شه ر كردن له لايه ن جه نگو وه رانى، يان شه ر كه رانى سامؤ راييه وه. ئەو سى كۆله گه بنچينه بييه ي كه سنوورى ده رپرىنى، يان گوزارشت كردنى شانۆى رۆژه لاتى پي ك ده هين به تاييه تيش شانۆى يابانى له به رامبه ر سى كو چكه ي جه سته... كردار... عه شقدا يه و چوار چيوه ي شانۆيه ك پي ك ده هين و پى ده لى ن شانۆى رۆژئاوا.

له به ر ئەوه ي جووتىنى، يان دوو فاقى به شپوه به كي گشتى تاييه ته ندپتى گه وهه ربيانه ي هونه رى شانۆييه، ئەم دوو دژه هه ربه كه- به به رده وامى- ده ما مكيكي گونجا وى بۆ خۆى دروست كردو وه بۆ ئەوه ي خۆى له په نادا هه شار بدات و، له به رچا وى سانسؤرى توندو تي رى كۆمه لايه تيش به دوو ر بيت. له كاتي كدا كه شانۆى رۆژئاوا په نا ده باته به ر ئەده بي نوو سرا و، له پي نا و ئەوه به كه به رو و اله ت هه سته كه ي و جه سته كه ي پى به رتوه ببات (كه تيايدا جه سته نامي ني ت له به ر ئەوه ي ئەندامى كي بي سه رمه نده به پى ده رپرىنى هه يگل و به رجه سته كردن يش ئامانجى كۆتاييه تى، يان دوا ئامانجه)، له به ر ئەوه ي شانۆى رۆژه لاتى له سه ما ي په مزى، يان گوزارشتى جووله به كي به شپواز كرا ودا دؤزرا وه ته وه و هۆى سو وده ندبوو ني شى له ده ركه و تن و مانه وه دا به زى نديو وى ده بي ني ته وه.

ئەگه رچى ئەو مۆركه هه مه لايه نييه پي كهاته بييه ي كه شانۆى

سهمازانه وه بنیت بۆ ئه وهی زیاتر خولیاى هونهری سهركه وتوانه ی هه بیته (ههروهكو ئه وهی كه له بالیه ی كلاسیكیدا ههیه)، كه ئه مهش جیاوازییه كه وه به لای هونهرمه ندی رۆژه لاتیه وه سه یرونا مۆیه وه ههروهكو ئه وهش وایه كه له سهرده مه كانی میژووی رابردو دا به لای هونهرمه نده ئه وروپاییه كانه وه سه یر بووه. . كه واته ئه وه بنه ما گه وه هه ربیه ی كه هونهرمه ندی شانۆی رۆژه لاتیه پشته ی پین ده به سته یته، به مانا هه مه لایه نییه كه ی پته ونه دی به و وینه كۆنه- ئاویته بوونه ی شانۆه هه یه، واته هونهری وینه ی رهم ئامیته كه وشه و جو له و مۆسیقا به له یه كه یه كدا ده سته به ر بكات.

له گه له ئه وه شدا راست و دروست نییه كه به چاوی شانۆی سه مادار، یان ته و او گۆرانی «گۆرانی رووت» سه یری شانۆی رۆژه لاتیه بکه یین، هه لبه ته به گوێره ی خسته كانی پۆلین كردنی هه ردوو جوړی رۆژئاوایی بیته كه به یاریان له سه رداوه، به لكو له به رئه وه یه هونه رتیکی شانۆیه ی له گه لدا ئاویته بووه به ئاسانی و خو كرده كیسانه له نیتوان نواندن و سه ماو گۆرانی و ما ییدا «ده رپرینی بیده نگ» تیکه له به یه كتر ده كریته، بۆ نمونه له نیتوان واقه و خه یال، گالته و پیرۆزی، بینه را و نه بینه را ودا له یه كه وه ئاوازیکی سه رتا پاگیه ر تیکه له به یه كتر ده كریته، بۆ نمونه شانۆی «نو» له نه ژادا «له بینه رته دا» تیکه له یه كه یه ها و سه نگ ئامیته له نیتوان سه ماو گو زا رشت، یان ده رپرینی بیده نگدا، له دواییدا بیره و كه وه هه قا یه ت و رتیکی دا هیتا نیانه ی بۆ نما ییش كردن خرایه سه رو بۆ یان زیاد كرا.

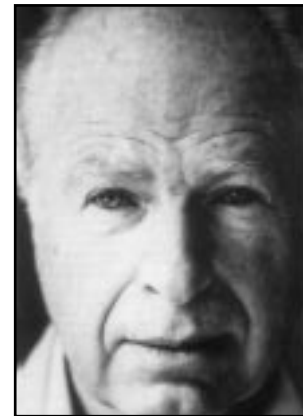
ئاویته بوون- پیکهاته له رووی ته كنیکییه وه- به سیمایه کی سه ره کی داده ندریته له شانۆدا، له سه رو شته كه یدا كۆیه ندیه كه له نیتوان جو گه كان، یان هونه ره جیاوازه كان دروست ده كات- له بینه رته دا- شه عرو مۆسیقا وه هونه ره جوانه كان... تاد، هه ره به كه وه سه ره به خو بی خو ی ده بیته- ئه وه یه كه ده بیته هۆی وروژاندنی گومان سه به رته به بیگه ردی چۆنایه تی بۆ شانۆ، ئینجا له نیتوان دا هیتنه ره كانی دا بواری مملانیخ ده كاته وه، له سه ره تادا له و نوو سه رانه وه ده ست پیده كات كه جوړیکی ئه ده بی تایبه تی تیدا ده بیته، تا ده گاته ئه وه ده ره یته رانه ی كه ئه گه ر گو زا رشته، یان ده رپرینه ره خنه نو یخا وازییه كان بیته هه و له «كو شتنی دانه ر» ده دن، ئه وه له كاتی كدا یه كه هه مو یان زۆر چاك په ی به وه ده بن كه ره سه ن بوون له شانۆی- گریکی كۆندا- هونه رتیکی نما ییشكراوی فره لایه نی بنیاته نرا و بووه و به پیتی بیره كرده وه یه كیش بووه كه نه پس پۆر بوون و نه پۆلین كردنی چۆنایه تی زانیوه، یان پشته ی به با وه رتیکی وا به وادار به سته بیته كه وه ك مه به ده ئیك جو له ی گه ردوونی رتیك خسته بیته.

به لام ئه وهی كه له نا وه رۆكه یدا پته ونه دی به شانۆی

رۆژه لاتیه وه هه یه، ئه و چالاکی نوانده پوخته یه یه كه یه كسانه به با وه ری شامانیزم و پته ونه دیشی به بیره و كه ی نا و برتی كرنی نیتوان هه ردوو دنیا ی پیرۆز و دنیا ی رۆحانی و ما دی، بینه را و نه بینه را ودا هه یه. ههروهكو ئا لاریس نیکو لیش ده لیت «ئه و تایبه تمه ندی تیه ی كه هه موو شانۆیه كانی رۆژه لات پیتی دناسریت له پیکهاته ی شانۆیه كدا نییه به قه ده ر ئه وهی له و دا بو نه ریتانه دا یه كه چا و دیری هه موو ئه و شتانه ده كات كه پته ونه دییان به نواندنه وه هه یه» ئینجا ئه و شو یته ی كه زۆر به رچا و دیاره، ده بی بۆ ئه كته ره هونه ره كه ی بیته، به نیسه ت توخمه كانی تری نما ییشی شانۆیه وه، چو نكه له و شانۆیه دا ئه كته ره له شیوه ی رۆلی جادوو گه ر، یان كا هینیکی (شامانی) به ده رده كه ویت كه نا و برتیوانی له نیتوان واقیعی رۆژانه و جیهانی دو وه ی شا را وه ده كات. . جگه له مه ده قه كانی شانۆی «نو» كه زیامی كو انا حی با وکی نوو سیویانه، له شه یكار كرنی كۆتاییشدا به ده قه كانی ئه كته ره كانی كو می دیای دیلا رتی ده چتی و نوو سینه كانی شی له نوو سینه كانی شانۆكاری ها وچه رخی ئیتالیا (داریفۆ) ده چیت كه نا و زده كرا وه به نا و ی چه ند ده قیك بۆ سوو تان دن. كو انا حی و زیامی كوری له بینه رته دا هه ردوو کیان كو نترین و به نا و بانگ ترین دانه ری تیه په كانی شانۆی «نو» بوون.

له لایه کی تریشه وه رۆلی شامانی كا هین توخمیکی سه ره کی و جیگه ره ده بیته له توخمه كانی بو نیادی درا ما یی بۆ خو دی ده قه نوو سرا وه كان له شانۆی «نو» دا، له هه موو نما ییشی کی «نو» دا ئه كته رتیك راسته و خو هه لده سته یته به ده وری «وا كیدا» یان ده وری «وا كیدا» ده بیته. ئه مهش جه خت له سه ر ئه و گریمانه یه ده كاته وه كه ده قی ئه و شانۆگه ریانه به تایبه تی بۆ ئه كته ره كان دان درا وه، نه ك نوو سین له خو دی خویدا وه ك چالا کییه کی ئه ده بی بیته، ئه كته ره له و لایه نه وه له و كۆله گه سه رنج را كیشه وه ده چیت كه توخمه پیکهاته وه كانی دیارده ی شانۆیه ی به گشته ی رووی تیده كه ن و لیتی جیا ده بنه وه، یان لیتی ده ته كنه وه.

له و هه موو شته دا ده كری سرو شتی ئه و چه مكا نه بۆ بینه یین كه ته حه ككوم له به های ئه كته ره سرو شتی كا ره كه ی و ئا مانجه كۆتاییه كه ی ده كات، له و شانۆیه ی كه له سه ر بنچینه ی میتۆدی جیاواز سه رپا كرا وه كه وه كو پتیو یست جیاوازی له گه له ئه و شانۆو نواندانه هه یه كه له قو تا بخانه كانی نواندنی رۆژئا واییدا پیتی ئاشنا بووین، لیره دا هه و له ده دین به كور تی با سی لیه بکه یین له پیتا و بنیاته نانی وینه یه کی زه یینیانه ی نزیك له و شیوه یه ی كه ده قه كانی شانۆی «نو» به خو و دی گرتوه. به كیكیش له و چه مكا نه- هه لبه ته- چه مکی نواندنه (له رووی پیشه ییه وه به كردار كردنی)، ئه م وشه یه له زما نی لا تینی وه رگی را وه و لیک درا ویشه و، وشه ی ئه كته ریش له م وشه یه وه رگی را وه و له شانۆی یا بانیدا (ده ست نیشانه كره ی

پیتەر بروک

پیدهلین و لای عه ره به کانیس ئەم وشه یه به کار دههات.

دهستنیشانکردن... چه مکی «ناوبریوان»

دهستنیشانکردن له بواری کۆمه لئاسیدا به و شتیه یه پیناسه ده کریت که پرۆسه یه کی کامله و مه به ستیش لینی گواستنه وه ی فیکره کان و به های دهسته جه معیبه له ته جریده وه بۆ واقع... ئە گهر له باره ی هونه ریشه وه گوزارشتی لی بکه یین «دهستنیشانکردن» پرۆسه ی به رجه سته کردنی ئەو شتانه یه که نابیرتین، یان خه یالین، به هۆی ناوه نده ماددیبه کان، ببنراو، واقیعیانه... لیرده ا ههروهک ئەو پرۆسه ناوبریوانیبه خۆی نیشان ددهات که له ئەفسوون نزیکتربیت، زیاتر له وه ی کرده ی دۆنادۆنی، یان لاساییکردنه وه ی ژبان بیت، ئەوهش له و جۆره گێرانه وه نزیکمان دهکاته وه که دنیای ئەفسوونی پیکهاتوانه پیتی ناسراوه و پشتیش به پرهنسیپی نواندنی ره مزبانه ی بهش ده به ستیت «چونکه ناماده کردنی کاریگه ریهک، یان شوین پییهک، یان به شتیکی زیندوو له و شته ی که پیویسته کاریگه ری له سه ره هه بیت بۆی به سه... که بابته ی گێرانه وه کانه- بۆ ته و او کردنی کرداری ره مزبیانه له سه ری، ئەویش کرداری به هیمهت کردن، یان به ستنه وه یان به ندرده...»، ئەویش خۆی له خۆیدا لاساییکردنه وه یان گێرانه وه ی ئەفسوونیانه به و نامانج و کاریکی دیاریکراو له واقیعه ا ده پیکیت، چونکه له ناو سنووری ئەو جیهانه ئەفسانه ییه و میتافیزیقیایه ا زۆرجار بوونه ته بنکه ی یه که می دانان بۆ ره مز و ئیدیۆم و وته ی نهسته ق و پرووخسارو هونه ره خواسته کانی تر بۆ بینا کردنی فۆرم، یان شتیه له کاتیکا راسته وخۆ بوون و ساده یی به شی ناوه رۆک بووه.

ئه کتەر، یان «دهستنیشانکەر» لیرده ا خه ریهک ده بیته ره مز ی کۆمه لتیکی هه مه لایه ن و هه ره له رگ و ریشه وه وازی له میترووی کۆمه لایه تیانه ی بینه ره که ی هیتابیت، نهک ته نیا ده ورگێتیک، یان یاریزانیک کاراکتەرێکی نامۆ له خۆی نمایش بکات. ههروهکو ئەوه ی که مۆریاکی واتانابی (به پرتو به ری شانۆی هاوچه رخی یابانی) ئامازه به م جۆره دهکات و ده لیت

«وینه ی ئەکته ره له شانۆی (نو و کابوکیشا) وینه یه کی میانگیربانه ی نیوان هه ردوو وینه ی دیاریکراوه له شانۆی رۆژئاوا دا.. که ئەویش خۆی له خۆیدا وینه یه کی شتیه ئامیزه وه نه له کاراکتەری نویندراوه وه نه له کاراکتەری ئاساییشدا هه یه، به لکو ناماده بوونه بۆ ته کنیکی له شی، یان جهسته ی ئەو ئەکته ره ی که له وساته دا گوزارشت له هه یج شتیکی ناکات، به لام سه رنجی بینه ره بۆ لای خۆی راده کیشیت.. به هۆی ئەو توانا ده گمه نه ی که له سه ره گوزارشتی سلبیانه دا هه یه.

بینه ری وروژتینراو ره نگه ئەوه نده پیوه ندی به خودی ئەکته ره وه نه بیت، به قه دەر ئەوه ی که پیوه ندی به جۆره پیشکهش کراوه که وه هه یه، وهک جۆری دهرونی.. کۆمه لایه تیانه، واته به و ئەکته ره ی که هه لگری خواست بیت. ئەم ئەکته ره ده زوی دایه لوگی دراماییانه ی بهرز بووه وه مو تابه عه ناکات، به قه دەر ئەوه ی که جه مسه ری سه ره کی وه رگه راوه له پرۆسه ی، یان کرده ی هاویه شی شانۆیدا وه رده گریت، که ئەویش ره زمه، ره زمی دۆخه که، دۆخی گێرانه وه ی، به واتا ییکی تر وا دیاره ده ستنیشانکراو (ئه کتەر)، ههروهکو ئەوه یه که له و جۆره که له پووره کلاسیکیانه دا ده وری ناوبریوان، یان میانگیر له نیوان جیهانی ئەبستراکته کان و واقیعه ا ببینیت، ئەو ناوبریوانیبه (وهک چه مک) وهک به ره مه یکی راسته وخۆی عه قلییه تی باوه ریپیکراو یان بروادار به یه که ی بوون و به چاک کردنه وه به دیاره که ویت، پچران، یان دابرا لیرده ا گه یشتوته نیوان هه ردوو دنیا... بینراو و نه بینراو، سه ره وه و خواره وه، ئەوی دی و خود، تاک و کۆمه ل.. ئەمهش فره مانیتکه و سیمای بنه رته ی، یان سه ره کی ده به خشیت به کاره کی، واته ئاوابوونی شکلانه.

له وانه یه لیرده ا بتوانین به پیتی پیویست سیماکانی ئاوابوونی ئەفسانه ییانه-ی زمانه وان ی به بیرخۆمان به تینه وه که هه ره له شتیه که ی را دیاره که جیهانی رۆمانی رۆژه لاتیبیانه ی پی چاپ ده کریت، له وانهش هه زارو یهک شه وه و چیرۆکه میللییه کانی تر که پرن له بوونه وه ری مام ناوه ندی وهک (دیو و درنج و جنۆکه و عه فریت). که ئەرکه که ی نه هیشته ی ئەو بۆشاییه یه که له نیوان هه ردوو جیهاندا هه یه. ئەم هه موو شتانه ده مانگه رپینه وه بۆ ئەو ماوه میتروویبانه ی که ده ستنیشانکەر هه کان وهک بوونه وه ره ده ست لیدراوه کان، یان گه مه پیکراوه کان مامه له یان له گه لدا ده کرا، له کاتیکا که ئەوان وهک هۆیهک ههسته کانی خۆیان بۆ ناسینی که سانی شاراوه ی نابینراو پیشکهش ده کرد.

لیرده ا وادیاره ئەوه ی ده ستنیشانکەر پیتی هه لده ستیت، جۆرێکه له کاری ویردیبانه ی نیمچه پیرۆز، له راستیشدا هه روایه. ئەو کاره ی که ده ستنیشانکەر ئەنجامی ددهات، چونه ناو حاله ته کانی غایب بوون، یان دابرا نه، یان لیک جیا کردنه وه ی، یان پارچه پارچه مه به ستگه ربانه بوو بۆ

لیهاتووه، چونکه له کورتاییدا خوی له سهر شیوهی باوه ریپتیکراوی بهرچاو، یان بېنراو نیشان ددهات که له نوپژگردنا له جوولهی دهره کیسانه زیاتر ناکات، بی نه وهی به ته و او ته تی تیکه له به حاله تی بوونی قولی پیویست بیت بو ههر نوپژتیکي راسته قینه!

ههره کو زانراوه هم شپوه نواندنه پیویستی به راهیتانیتکی دوورو درترو سهخت ههیه له پیناوه گه یشتن به ساتی نمونه بیانهی دهر برین، یان نمونه نامیز بو گوزارشتکردن، نهوساتهی که تیایدا هرچی بهرگری جهسته ههیه نامیتیت، یان بهرو نه مان دهچیت، شانوکاری پولهندی «گرؤتوفسکی» ناوی له ساته ناوه ناماده بوونی سلبیانه بو نه نجامدانی کردار تیک.. ساتی ئاشکراوون، یان دهرکه وتن، یان خو دهرخستن لای نه و که سانهی که وهرزشی روزهه لاتیانه ده که ن که ناسراوه به «یوگا و کونگ فن» یان له هونه رکانی تری شه رکردنی روزهه لاتیانه ههیه، نه مانه ههر هه مووی له چوارچپوهی هونه ردان، هونه ری دوزینه وهی ناوه سفیانهی، یان وه سف نه کراوانه ی، یان نابینراوانه ی هیزه کانی رچی مرؤف، یان هونه ری زالبوون به سهر «حاله ت» دا له به رامبه ر بوچوونی هونه ری روزهه لاتیانه به ته وهرکراوه که سه باره ت به چه مکی «کردار» ه.

لیره دا ده لیتین به کم شت که نه کتسر لهو شانویه دا پیویستی به تی چاکی و بیکه ردی روه وه، نه مهش خوی له خویدا ئاستیتکی زور به رزه و مهرج نییه هه موو که سیک بیگاتی، مه گهر نه و که سه به قوناعیکی دوورو درترو پاکژبوونه وه، یان پاکبوونه وه تیپه ربوویت، نه و حاله ته یه که هاوکاری ده کات له پیناوه گه یشتن به راهیتانه ناخوش و پر زه حمه ته کانی «یوگا»، نه م جوړه راهیتانه توانا به مرؤف ددهات بو چرکدرنه وهی وزه هزی و ماسوولکه بییه کان و دست پیکردنی له ئاسمانی کرداره وه له حاله تی وه ستاو، یان تیپرامانی قوولدا، نه م حاله ته ش به رامبه ر به چه مکی خاوبوونه وه دیت له په روه رده ی شانوی روزهه لاتیانه که له سهر بنه مای ریالیزمی سایکولوژیانه سه ریاکراوه، هه ندیک له شانوکاره روزهه لاتیانه تازه کانی وهک (گرؤتوفسکی و پیته ر بروک) زیره کانه هه ستیان به وه کرد که یاری «یوگا» وهک وهرزشیکی روهیانه کاریگه ری چه نده کاتی که به کاری ده هیتن له چوارچپوهی بهرنامه ی مه شق پیکردنی نه کتسر دا، به تایبه تیش وهرزشی «نه لهاسایوگا» که یه کیکه له و لقه دهر وون نامیزانه ی که پیوهندی به کونترولکردنی جهسته وه هه یه له میانه ی کرده وهی پاکی روه دا. وازانراوه که «دیوگا» - وهک سیسته میک بو خوگرتن- به مانای هه ناسه دان دیت له لایه ن مرؤفه وه، جا چ له لایه نی هه ناسه دان و هه ناسه وهرگرتنه وه بیت، یان له لایه ن نه و ده لاله روهیسه قوولانه وه بیت بو مانای هه ناسه دان که وهک ها و اتایه ک بیت بو مانای له دایکبوون، یان مردن، به رده و امیش بیت له گه ل

هوشیاری، یان خه ون (به پتی نه و دهر برینه ی که کارل یونگ دهیدات، واته یه کیک له حاله ته کانی سه رده تای ونبوونی روه به شیوه یه کی کاتی) بو نه وهی خوی وهک پردیک له نیوان ههر دوو دنیا دا پیتشکه ش بکات! نه گهرچی نه وهی که له سهر ته خته ی شانوی پیتشکه شی ده کات به مانای ته نیا چه ند به وه هم بوونیک نایه ت، یان بلتین کاریکی سیحریانه ی نادیا ره، به لام شتیکه و نریکه له حاله تی خو دهرخستن که دهرفه تی پیده دات له قه واره ی که سیته یه باوه که ی دهریچیت، یان تیپه ر بکات و بیفریتیت و به ره و ئاسویه کانی نه و خه یاله نه فسووناویانه ی بیات بو نه و شیوه ناباوهی که جووله و ده مامک و جل و بهرگ و دهنه که ی و... تاد له سهر ده بیت. نه وهش له و سرورشته درامایانه به دوور نییه و تایبه تمه نده به و ده قه شانوی بیانه ی پیتشکه شی ده کات، نه گهرچی نه و ده قانه له شیوه هونه ربیه که شدا سه ربه م جوړه ریالیزمه بن، به لام ریالیزمی جوړی تایه ت، نه مهش له م جوړه ریالیزمه نریکه که نه مرؤ به جوړی ریالیزمی سیحریانه ناسراوه، نیمه ههره کو (باندولف) یش ده لیت (کاتی قسه له سهر ریالیزم ده که ین له نه دهب و شانوی یابانیدا، ده بی نه و چه مکه به مانای ئاشکراوون وهر برین).

نامازه مان به گرنگیه تی دوو سه ره ی سه مادا چ وهک شپواز، ره فتار بو نه کتسر له شانوی روزهه لاتیانه باهخی پیده دریت، نه و له لایه که وه چوارچپوهی گشتی بو جووله ی ته عبیرانه پیک ده هیتیت، نه ک ته نیا فیلتیکی رازاوه، یان تابلویه کی جیا بووه وهی له گوشتی نمایشی درامایی دابیت، له لایه کی تریشه وه سیسته ماتیکیکی زمانه وانی کامله و له چه ندایه تییه ک پیک ها تووه له جووله و نامازه ی ئالوزو زه حمه تدا بی که م و کوری بیت، به لام به نیسه بت بینه ره که ی ته و او روون و ئاشکرا، یان تیگه یشتووانه یه، که نه ویش زمانیکه و پیویست به به کارهیتانی جیا وازو ناسایی ده کات بو نه ندامانی جهسته و کاره باوه کانی، که نه ویش خوی له خویدا کاریکه و له نه کتسر ده خوازنی له حاله ته که یدا بگاته نه و حاله ته ی که چون (دهر ویش و سو فی) دهرزی و بزمار (زه رگ و سیخ) له جهسته ی خو یان ده دن، یان راده که ن، یان پارچه شووشه ی شکا و قووت ده دن.

نه وهی که پیشته ر باس مان کرد جهخت له سهر گرنگی و به زه حمه ت پیگه یان دن و په روه رده کردنی نه کتسر ده کات، له شانوی روزهه لاتیانه به و جوړه ی که گونجاوه سه باره ت به ناماده کردنی نه کتسر بو بېنن و گیرانی رولیکی کومه لایه تی ئاوا گرنک و کاریگه ر، له گه ل نه وه شدا پیتشینه ی سرورشتیانه ی سیسته می خانه واده ی هونه ربشمان بو روون ده کاته وه که کاری پیده کریت له شانوی «نو» و کلاسیکیدا و تیاشیدا پشت به کومه لیک جووله ی دیار بکراو و بنه ما بریار لی دراوه کان ده به ستیت له نواندندا، به لام په روه رده ی هونه ربیانه ی توندوتیژ به س نییه بو دروستکردنی نه و نه کتسر

توخمه کانی بوون که به هۆی ههواوه هه ناسه دهدهن. قسه کردنیش له باره ی هه ناسه دانه وه به واتا یه کی تر به ره و چه مکی دووه هه مان ده بات که سه ره تاکانی نواندن و رایبکردنه له شانۆی رۆژهه لاتیدا و ناسراویشه به چه مکی وزه.

چربوونی وزه و جووله له زه مه ندا

له و قسه یه دا «هیچ شتییک مه که» به م شیویه به نامۆزگاری کاره که ره که ی ده کات و لیره دا مه به سستی نابووری کردنه، یان ده ست وه گرتن به چاکه ی لابر دنی، یان که م سه رف کردنی وزه ی جه سته ییه له پینا و نه وه ی که مرۆف ناچار نه بیت زیاده رۆیی بکات، یان زیاد له پیتویست گوزارشت بکات و وای لێ بکات که له پینا و یستیه کانی سروشت دهریچیت. وزه له شی کردنه وه ی کۆتاییدا به ره نجامی هانده ره پیتویستیه کانی ناوه وه یه بۆ کرداریکی دیاریکراو (لیره دا مه به ستمان له زاراوه ی نیه ته له ئیسلامدا. له حاله تی نمایشیدا وزه ره هه ندیکی هه ست نامیزو رۆشکه ره وه به نیسه بت نه کته ره وه وهرده گرت، که به زاراوه ی ناماده بوون ناماژه ی پیده که یه، هه ره وه کو (ئیریک پینتلی) یه ده لیت (ناماده بوون ته نیا بۆ نه وه نیسه که تۆ نه کته ره بینه ی، یان گویت لیتی بیت... ناماده بوون نه وه یه که هه سستی پی بکه یه!؟ واته نواندن له واقیعی نه وه هیزه وه ده ست پیده کات و له حاله تی به کاره یه تانیشتیدا ده بیت به داینه مۆ (دینامیا) و به هیزترین حاله تیش بۆ به کاره یه تانی هیزتیکی له و جووره نه وه یه که به راستی و به شیویه کی موگناتیس ئاسا نه کته ره جه ماوه ره که ی خو ی بخره یه تیت.

وشه ی وزه، هه لگری مانای زۆر قووله و ده بیینه ی له خودی خویدا پیتویه ندیه کی راسته و خو ی به ره گ و پشه ی میتافیزیکه وه له خو ره ده گرت بۆ بوونی مرۆفایه تی، چونکه چه مکی وزه، ئینجا ناماده بوون له لای نه کته ری رۆژهه لاتتی خو ی به سه ره په یوه ست ته قلیدیانه به بوونی فیزیکیانه ی هه ست پیکراو جووله ی دیاریکراو (میزانسیسن) نابه سستی، به لام به هۆی گرتدانی به زه مه نه وه به ره و ئاسۆی زۆر فراوانتر تپیه ری ده کات، چونکه له (۱۷٪) وزه ی نه کته ره ده بی له کاتدا به کاره یه تندریت و له (۱۳٪) یه ی له بۆشاییدا به کاره یه تندریت، بۆ نمونه نه کته ره یابانیسه کان ده لێن «کاره که له حاله تی ده ستنیشانه کردندا هه ره وه کو جووله یه ک خو ی نیشان ده دات له و شوینه دا که وه ستاوه به فیعلی کۆتایی نایه ت، به لکو له وه زیاتر ده بیت. که واته وزه یه کپکه له یسته کانی دهر پین له کاتی درتیزه وه وه دا هه ره وه ک رووباریک که به ره وه ام ئاوی پسادا ده روات، پیتش و پاش دهر پینه که خو ی، که نه ویش وا دیاره وه ک به له مپیک به هیتواشی له سه ره رووی ئاوه که ده روات.

له به ره نه وه ی وادیاره له و ی دژ به یه که بوونه ک، یان ئالۆزییه ک هه یه که له نیتوان دوو هیزدا رووبدایت که مملانی ده که ن

له گه ل ده ستنیشانه که ره له حاله تی دهر پیندا (ناوه وه و دهر وه)، که و ابو و زه به ته واوه تی به ره نجامی نه و گرژی و ئالۆزییه، جیا وازیش له نیتوان به کاره یه تانی نه کته ری جووری رۆژئاوایی و نه کته ری رۆژهه لاتیدا له سروشتی نه و گرژیانه دا هه یه، هه ره نه وه یه که ده بیته هۆی لیبوونه وه ی جیا وازی گه وه ره ی له مانای وزه و شیوازی به کاربردنه که یدا، چونکه نه کته ری رۆژئاوایی به پله ی یه که م دوو چاری ئالۆزی و گرژی سایکۆلۆژیانه ده بیت، له کاتیکه ده بی جه سته که ی له حاله تی نیمچه سروشتیدا بیتیته وه، به تاییه تیش له کاتی نواندن واقیعه انه دا پشت به فه ره نه گی جووله و ناماژه ئاسایی و باوه کانی رۆژانه ده به سستی و بگره به کاره یه تانی نه و جوولانه ش ده گرتنه وه که جووله ی نمایشکارانه ی هونه رین، به لام نه کته ری رۆژهه لاتتی خو ی به حاله تی ناشتیانه ی قوولی ناوه خو یی ده به سستیته وه، له کاتیکه ئالۆزی و گرژی له نیتوان به شه کانی جه سته که یدا توندو تیز ده بیت که نه مه ش له نه نجامی سووربوونیه وه دیت سه باره ت به جیبه جی کردنی جووری تاییه تی ناماژه و جووله ئاساییه کان.

سروشتیه نه م جووره له دهر پینی شیوازی نامیزدا (واته نه و جوولانه ی که له قالیکی سیسته می گوزارشتیانه ی زۆر توند داندراون) بیته هۆی ته رکیز کردنه سه ره نه کته ره، بگره له حاله تی بی ده نگیشدا بیت به تاییه تیش دوای نه وه ی لادراوه، یان کرداره کانی له نیتوان که وانه یه ک له دوایه که کاندایه چوارچینه کراوه.

لیره دا جیا وازی له نیتوان زاراوه ی وزه له تیگه یه ستنی (چه مکی) رۆژئاواییدا به ده ره که ویت که له سه ره بنه مای پرهنسیپی ته ماحی و خو گونجاندن (هارومۆنیوون) سه ریایا ده بیت و له نیتوان چه مکی رۆژهه لاتتیانه ی که له پرهنسیپی دژ به یه که بوون بیناده گرت، که واته کۆمه له سه ره کیسه کان بۆ باره کانی جه سته له جووره ها شیویه ی شانۆی رۆژهه لاتتی سه ماکه ردا هه ن و نه مانه ش چه ند نمونه یه کن له سه ره شیواندنیکی وریایانه و زالبو به سه ریدا بۆ هاوسه نگ بوون.

جووره کانی نواندن له شانۆی «نو دا»

نه وه ی که له م جووره شانۆیه ده مان وروژینیت نه و نه کته ره بی ده نگه یه - که به بۆچوونی هاوچه رخ - هیچ شتییک ناکات، ته نیا نه وه نه بیت کاتجی که دیتته سه ره شانۆ، شتییک داده نیت، یان مۆمیک ده کوژینیتته وه خو ی له باریکی و نیشان ده دات که که س نه زانیت کییه؟ له وانه یه له سه ره تادا خو مانی پیتوه خه ریک نه که یه ن، یان گویتی پی نه ده یه ن، به لام ته نیا به رووی په نگا و په نگ و ئالا و والا و بی لایه ن روو به روومان بیته وه، تا کو هه ست به بوونی بکه یه ن له جووله دا. جووله ی زه مه ن که به هۆی نه زم و په زمی دلی و هه ناسه دانه رتیک و پیتکه که ی ده بیت. ئایا نه کته ری له م جووره به گویره ی گوزارشتی (هیگل) یانه بیت به ره و لیواری نه بوونی جیگیری (په شیوی)

ره‌هامان نابات؟

ئەو ئەكتەرە جوړپكی ناسراوه له شانۆی (نو)دا و ناویشی (واکی)یه، له‌گه‌ل‌ئەوه‌شدا میژوونووسی شانۆی ئیتالیایی (فیتۆباندولفی) هه‌لساوه به‌كورت‌كردنه‌وه و دابه‌شكردنی جوړه‌كانی نواندن له‌شانۆی (نو)دا، له‌شانۆی (نو)دا ئەكتهرپكی سه‌ره‌كیمان هه‌یه و ناوی (شیت)ه، (واته‌ئوه‌ی كاردەكاو هه‌لسوكه‌وت ده‌كات) ئەكتهرپكیش پشتگیری ده‌كات و ناوی (واکی)یه كه‌ زیاتر راهیبه، یان قه‌شه‌یه و رۆلی گشت كاراكتهره‌ چاوه‌روان كراوه‌كان ده‌گيریت، یان ده‌بیینت... (ر. سینۆت) (كه‌ وه‌رگيری به‌لگه‌نامه‌كانی «زیامی» به‌بۆ زمانی فه‌ره‌نسابی) ئەو كاراكتهره‌ روون ده‌كات‌وه و ده‌لێت (كه‌ واکی له‌بنچینه‌دا وه‌ك میانگيرپك ره‌فتار ده‌كات له‌نیوان شیت و (كه‌ زیاتر رۆحی مردووه‌) بینه‌ردا، گرنگیه‌تی كاراكتهری واکی له‌لایه‌كه‌وه‌ بۆ ئەوه‌ ده‌گه‌رپته‌وه‌- هه‌روه‌كو (ف. باوزه‌ریش وای بۆچووه‌ و ده‌بیینت)- كه‌ به‌ره‌نگدانه‌وه‌ له‌قه‌له‌م ده‌دریت بۆ واقیعی میژووبی.. كه‌ ئەویش ده‌رپین، یان ره‌مزی تابه‌فه‌یه‌کی بودایی و به‌ناوی «جیشوا» ده‌ناسریت، كه‌ پسپۆر بووه‌ له‌بیتوه‌ندی كردن به‌ رۆحی مردووه‌كانه‌وه‌ له‌رپگه‌ی خوتنده‌وه‌ (نواندن) و سه‌مادا، ئەوانه‌ هه‌لده‌ستان به‌گيرانه‌وه‌ی چیرۆكه‌كانی شه‌هیده‌كانیان واته‌ به‌دوو‌باره‌كردنه‌وه‌ی رۆحیان بۆ بینه‌ر به‌هۆی گيرانه‌وه‌ی ده‌ستنیشانكه‌رانه‌وه‌. له‌لایه‌کی تره‌وه‌ واکی- وه‌ك ته‌كنیک- نمونه‌ی دال بووه‌ له‌سه‌ر باری دووسه‌ره‌ی ئەكتهری یابانی، كه‌ پێشتر باسمان كردووه‌، كه‌ ئەویش باری ناماده‌بوونی خراب كه‌ له‌هه‌مان كاتدا توانای له‌سه‌ر سه‌رنج‌اكیشان هه‌یه‌.

له‌به‌ر ئەوه‌ی شانۆی (نو) شانۆیه‌کی خه‌یالییه‌ و لێره‌دا ده‌توانین ته‌خته‌ی شانۆ به‌ شاشه‌ی سینه‌ما بچوین، یان بلێن وه‌ك شاشه‌ی سینه‌ما وایه‌ هه‌روه‌كو ئەوه‌ی كه‌ (ماسا یا گوچی) بریارپكی له‌و جوړه‌ی له‌سه‌رداوه‌ و ده‌لێت (ئەو كاراكتهرانه‌ی له‌سه‌ر ته‌خته‌ی شانۆ نمایش ده‌كرین، درپژ بووه‌وه‌ی عه‌قلی ناوه‌وه‌ی- ناوه‌زی شاراوه‌ی كاراكتهری (واکی)یه كه‌ شوینی نامیری نمایش كردنی فیلمه‌كان ده‌گرپته‌وه‌- ئەگه‌ر ئەم ده‌رپینه‌ راست بێت.

جگه‌ له‌مه‌ یاریده‌رپكیش بۆ واکی زیاد ده‌كریت و به‌ناوی (واکی- تسۆر)ه‌وه‌ له‌وانه‌یه‌ له‌ كه‌سپك زیاتر بێت، سه‌رباری كاراكتهری پیاوی شوین، لادیتی، یان (کیوگن) كه‌ زۆر نزیکه‌ له‌كاراكتهری به‌هلۆل ده‌چیت، یان له‌فه‌یله‌سوفه‌ پیکه‌نینه‌وایه‌ ناسراوه‌كه‌ ده‌چیت كه‌ له‌شانۆی رۆژئاوا بیدا هه‌یه‌ (به‌تایبه‌تیش لای شكسپیر) بگه‌ر له‌ ئه‌ركه‌ دراماییه‌ ته‌كنیکیه‌كه‌شیدا به‌وان ده‌چیت (بازاری كۆمیدیا نه‌) به‌هۆی بۆشاییه‌ خو‌كردنه‌كانی نیوان به‌شه‌ گيردراوه‌ دوورو درپژه‌كان. له‌لایه‌کی تریشه‌وه‌ (چچ) ره‌سه‌نیتیه‌ میللایه‌كه‌یه‌ بۆ شانۆی (نو)، كه‌ میژوونووسه‌كان وای ده‌بیین ئەو جوړه‌ له‌یاریه‌

خۆش و گالته‌وه‌ گه‌ په‌ میللایه‌كانه‌وه‌ گه‌شه‌ی كردووه‌ و كه‌ پێشتر بۆ جه‌ماوه‌ری په‌رستگاكان پێشكه‌ش ده‌كرا، به‌رله‌وه‌ی شیتوه‌ی جوانی توندوتیژو رپك وه‌رگيریت له‌نیوان چینی به‌گزاره‌كاندا، یان به‌رله‌وه‌ی چینی به‌گزاره‌كان شیتوه‌ی جوان و قه‌شه‌نگی به‌ به‌ردا بکه‌ن.

هه‌روه‌ها له‌ویدا ئەو رۆله‌ ته‌قلیدییه‌ش هه‌یه‌ كه‌ له‌شانۆی رۆژه‌لاتیدا ده‌مامك به‌گشتی ئەنجامی ده‌دات، كه‌ لێره‌دا به‌پله‌ی یه‌كه‌م بۆ بینه‌ن، یان گيرانی ده‌وری ئافه‌ره‌ته‌كان به‌كارده‌هیندرپین. سه‌ره‌رای ئەو رۆله‌ گرنگه‌ی كه‌ كاراكتهری ئافه‌ره‌تان له‌و شانۆیه‌دا ده‌بیین، یان ده‌بگيریت، شانۆو سه‌ماش به‌ سیفه‌تیه‌کی گشتی له‌سه‌ر ئەو داهیتانه‌ حیساب ده‌كریت كه‌ ده‌گه‌رپته‌وه‌ بۆ بۆچوونه‌كانی ئەفسانه‌ی دایك سالاری (سیسته‌می دایكایه‌تی) بۆ نمونه‌ ئەفسانه‌ی خواوه‌ندی خۆر، یان رۆژ (ئیبزۆمی)، به‌لام به‌هیچ شیتوه‌یه‌ك نابج ئافه‌ره‌ت به‌ ته‌نیا به‌ده‌رپه‌كه‌وت. وادیاره‌ ئەو خولیایه‌ی كه‌ رۆژه‌لاتی هه‌یانه‌ به‌جیهانی رۆحییه‌وه‌، خۆی له‌خۆیدا نه‌هتیه‌یه‌كه‌ و خۆی له‌دوای، یان په‌نا‌ی په‌رستنی ئافه‌ره‌ته‌وه‌ شارده‌وتوه‌ و یه‌ك‌تیه‌ش هه‌و خاله‌ شاراوانه‌ی ژبانی عه‌مه‌لیانه‌ی ده‌ره‌وه‌ی مال، ئینجا چ مالی خانه‌واده‌، یان شوینی كات به‌سه‌ر بردن بێت، كه‌ تیایدا به‌ها جوانكاریه‌ شیتوه‌یه‌كانی ئافه‌ره‌ت داده‌پۆشیت، هه‌روه‌كو (مالرۆ) ده‌لێت (وه‌ك بابه‌تیه‌کی گرنگ پیندرای هه‌ستیارانه‌ی وه‌ك كاری هونه‌ری جوان ده‌میتیتیه‌وه‌).. به‌لێ، به‌لام هه‌ندیک ئه‌ركی به‌سه‌ردا ده‌شكپته‌وه‌، ئەویش هه‌روه‌ك ئەوه‌یه‌ كه‌ ئەو ئافه‌ره‌ته‌ له‌سه‌ریه‌تی مندالی بێج و به‌وه‌فاش بێت، چ جای ئەوه‌ی كه‌ هاوسه‌ریش بێت، جوان بێت ئەگه‌ر بێتو به‌خت یا وه‌ری بێت، له‌كاتی به‌ سۆزانی بوونیشیدا پسپۆر بێت.. [واته‌ به‌مه‌رجیک كه‌ به‌هیچ شیتوه‌یه‌ك و رووژینه‌ر نه‌بیت بۆ هه‌وه‌س بازیه‌كانی ده‌ره‌وه‌ی ئەو چوارچێوه‌یه‌] كه‌واته‌ پیاو و ئافه‌ره‌ت له‌دوو جوړی جیاوازه‌وه‌ ده‌بنه‌وه‌، یان دروست ده‌بن، ئینجا هه‌ریه‌كه‌ و له‌قه‌ده‌رو چاره‌نووسی تاییه‌ت به‌خۆیه‌وه‌ ده‌ژبیت، ئەمه‌ش به‌و مانایه‌ نییه‌ كه‌ یه‌ك‌تیه‌كان له‌ به‌های ئەویدی داده‌به‌زیتیت، یان كه‌م ده‌كات‌وه‌.

لێره‌دا رۆلی كۆرس ده‌میتیتیه‌وه‌ و به‌ به‌شیک له‌به‌شه‌كانی بونیادی گيرانه‌وه‌ داده‌ندرت بۆ شانۆ، كه‌ نوینه‌رایه‌تی ده‌نگی شاراوه‌، یان ناوه‌وه‌ی بینه‌ر و كاراكتهره‌كانیش ده‌كات و كاریشی رپك‌خسته‌نه‌وه‌ی توخمی گۆرانییه‌ (لیریك)ه‌ له‌نمایشدا.. ❖

سه‌رچاوه

.....

١- سلسله‌ من المسرح العالمي- العددان (٣٠٨-٣٠٩) مايو ١٩٩٨. الصادر من المجلس الوطني للثقافة والفنون والآداب، دولة الكويت. الموضوع هي تحت عنوان (دراسة خاصة عن المسرح الياباني). بقلم/ د. صالح سعد.